

Dipl. ekonomist PETAR MOHOROVIĆ

Split

Predmet osiguranja

Predmet je osiguranja uvijek neki interes. To može biti svaki interes, čija se vrijednost može izraziti u novcu. Interes osiguranja mora biti dopušten (na primjer, ne bi vrijedilo osiguranje nekog pljačkaškog broda).

Brodar ima interes na brodu i vozarini.

Vlasnik tereta ima interes na robi (teretu).

Osiguratelj tereta ima interes na tome da smanji rizik skopčan s pomorskim prijevozom nekog tereta, s plovidbom broda i sl. On će taj svoj rizik smanjiti reosiguranjem.

Krcatelj tereta ima interes na predujmu što ga je na račun vozarine dao zapovjedniku broda.

Založni vjerovnik ima interes na zalogu što ga je primio za dani zajam.

Prestankom interesa prestaje i osiguranje.

Predmet pomorskog osiguranja može biti svaki interes izložen riziku na moru, a koji se daje, kao što smo naprijed istakli izraziti u novcu.

Razlikujemo: a) interese stvari (najvažniji su interesi brod i teret)
b) ostale interese.

Interes ne mora biti osiguranikov. Može se osigurati i tuđi interes. U slučaju se »tuđeg interesa« radi o osiguranju »za račun trećeg« (»za račun kojega se tiče«).

Konkretno rečeno, predmetom osiguranja mogu biti: 1) brod, 2) uređaji broda, njegova oprema, pribor i zalihe materijala na njemu, 3) vozarina od robe i putnika, odnosno zarada vozarine, 4) havarijski doprinos (t. j. iznosi plaćeni ili dužni iz naslova generalne havarije kao i razni iznosi plaćeni ili dužni iz naslova partikularne havarije (ako nisu pokriveni zajmom), 5) pomorski zajam (t. j. iznos dan na pomorski zajam), 6) premija osiguranja, 7) rizik što ga je osiguranik preuzeo na sebe, 8) pasivne obveze prema trećim osobama (od strane brodarka), 9) očekivana dobit na teretu, 10) vjerovnikova potraživanja, 11) izdaci učinjeni u vezi s eksploatacijom broda, 12) plaća zapovjednika broda i posade, 13) predujmovi, 14) putnici na pomorskim brodovima.

U okvir predmeta osiguranja može ući i kopneni dio prijevoza robe (izgradnja i porinuće broda u more).

Evo nekoliko napomena u vezi s nekima od predmetâ osiguranja:

1. **Brod:** osiguranje se broda stručno naziva »casco« — osiguranjem. Ono može biti *djelomično* ili *potpuno*. Kod potpuna su osiguranja osigurani svi pripadnici broda kao i sve ono što je potrebno za normalno putovanje (zalihe hrane, goriva itd.).

2. **Teret:** osigurava se čitav teret zajedno ili svaka pojedina stvar posebno. U potonjem je slučaju svaka roba poseban predmet osiguranja. Može se osigurati i čitav niz pošiljaka, koje će se prevesti u određenom vremenu na raznim brodovima i u razne smjerove (relacije). To je *opće ili generalno osiguranje*. Dandanas se pomorsko osiguranje obavlja samo na osnovu *teretnice*. Prema tome, smatra se osiguranom samo ona roba koja je navedena u brodskoj teretnici. Treba posebno navesti lakokvarljivu robu. Neke robe mogu biti izuzete od osiguranja (lakokvarljive i lakoupaljive robe). Kada se osigurava teret, treba navesti vrst, količinu i vrijednost tereta te ime broda na koji će taj teret biti ukrcan. Osiguranik je dužan da ime broda navede u roku od nekoliko sati (na pr. od 48 sati) nakon što je za nj saznao. Polica osiguranja može glasiti i na »bilo koji brod« (»in quo vis«). To redovno važi za linijske brodove. Osiguranik će tada navesti ime brodarkskog poduzeća. Taj je podatak dovoljan osiguratelju da sazna kakva će se vrst broda upotrebiti. Za štete nastale krivnjom ili grubom nemarnošću uzimaoca osiguranja, pošiljaoca ili primaoca te za štete nastale na teretu uslijed prirodnih nedostataka na teretu (pljesnivos, curenje i sl.) osiguratelj ne odgovara. Ako se teret otuđi, osiguranje ostaje s time da ono prelazi na stečeničke tereta. Osiguranje tereta traje od časa ukrcanja istog na brod pa do časa njegova iskrcanja u određenoj luci. To trajanje biva znatno prošireno primjenom zaporke (klauzule) »od skladišta do skladišta«. Rok za predaju robe u skladište, nakon što se ona u određenoj luci iskrcava, iznosi: 15 dana ako se skladište nalazi na području luke odnosno 30 dana ako se skladište nalazi u unutrašnjosti dakle izvan lučke zone. U tim se rokovima roba mora skloniti s obale i predati u skladište. Rok za predaju robe u skladište počinje teći od ponoći dana kada je ista iskrcana sa broda. Ako je taj rok prekoračen zbog prilika koje osiguranik nije mogao predvidjeti, može se osiguranje protegnuti i na te slučajeve, uz primjenu dodatne premije, koja se sporazumno utvrđuje. Zaporka »od skladišta do skladišta« može imati još veći zahvat u specijalnom slučaju (na pr. čaj za izvoz se osigurava od vremena berbe pa dalje; vuna se osigurava dok je na leđima ovaca), za koji se utanače i posebni uvjeti. Roba je osigurana dok traje tranzit. Ako se redovni prijevoz prekine, osiguranje prestaje. Kod ponovne se otpreme robe drugim brodom osiguranje mora obnoviti.

3. **Vozarina:** vozarinu osigurava brodar, Osigurava se netto ili bruto vozarina, prema tome da li su uzeti u obzir troškovi opreme i putovanja. Vozarina je u riziku: a) za krcatelja (1) kada ju je platio unaprijed i (2) kada je plaća unatrag bez ozbira na to da li će roba stići na određeno ili neće;

b) za brodarka kada je plativa na određeno prema količini tereta koji se preda primaocu.

4. **Havarijski doprinos:** tražbine se iz doprinosa u zajedničkoj havariji nadoknađuju samo do iznosa svote osiguranja. Osiguranik koji je dobio od osiguratelja naknadu za štetu nastalu u zajedničkoj havariji, mora osiguratelju ustupiti pravo na dobijanje naknade iz zajedničke havarije. Ako je šteta bila veća nego li svota osiguranja, tada je osiguratelj dužan da rizik naknade iz zajedničke havarije preda osiguraniku.

5. **Pomorski zajam:** ako nastupi rizik, osiguratelj plaća osiguraniku vrijednost između spašenih stvari i visine zajma. Osiguranje se pomorskog zajma provodi protiv rizika da zajmodavac izgubi pravo na povrat zajma od strane zajmoprimca ukoliko stvar, radi koje je dan zajam, propadne uslijed jače sile ili pukog slučaja.

6. **Očekivana dobit na teretu:** nju osigurava krcatelj. Ona se redovno osigurava kada se prodaja robe sklopi uz paritet isporuke CIF. Danas je to vrlo čest slučaj pomorskog osiguranja. Pod očekivanom se dobiti na teretu podrazumijeva redovna dobit. Osiguratelj ne nadoknađuje štetu nastalu zbog izmakle dobiti ako je ona izmakla uslijed prirodnog kvara robe ili zbog slučaja koji se ima pripisati krivnji, neznanju ili gruboj nemarnosti osiguranika.

7. **Plaća zapovjednika i posade:** to je osiguranje u neku ruku utoliko bespredmetno ukoliko su osobna primanja ljudi regulirana posebnim propisima radnog prava.

8. **Putnici na pomorskim brodovima:** zakonski je obvezno osiguranje putnika na pomorskim brodovima. Putnike se time osigurava za štete uslijed smrti ili uslijed pretrpljene radne nesposobnosti. Pod pojmom se putnika podrazumijevaju sve one osobe na brodu koje ne spadaju u njegovu posadu i koje nisu zaposlene na radovima oko održavanja i otpreme broda (jer su te dvije skupine osoba socijalno osigurane drugdje t. j. preko svojih poslodavaca). Slučajni posjetioci broda nisu obuhvaćeni osiguranjem pod 8). Putnik u stvari plaća za svoje osiguranje premijom koja je uključena u voznoj cijeni (vozarini). Smatra se da je premija uplaćena i onda kada putnik posjeduje besplatnu voznu kartu ili kada je uopće i nema. Kod nas putnike na brodovima osiguravaju osiguravajući zavodi kojima dotična brodarkska poduzeća plaćaju određeni postotak od vozne cijene na ime premije osiguranja. Na naknadu imaju pravo ne samo osigurane osobe već i njihovi nasljednici odnosno bliža i daljnja rodbina (roditelji, djeca, braćni drug itd.). Da bi se putnicima na brodu nadoknadila pretrpljena šteta, trebaju biti ispunjeni ovi uvjeti: a) nezgoda treba da se desi dok se putnik nalazi na brodu, b) nezgoda treba da se desi dok se putnik ukrcava na brod ili dok se on iskrcava s broda, c) nezgoda treba da nastupi dok se putnik prije, za vrijeme ili poslije putovanja nalazi u neposrednoj blizini broda, a nesretan je slučaj nastao u vezi s brodom. Postoje propisi o visini naknade za slučaj pomorske nezgode: za slučaj smrti, za slučaj trajne i potpune radne nesposobnosti, za slučaj stvarnih troškova liječenja.

Isplatom naknade osiguraniku, na osiguratelja prelaze sva prava na oštetu koja putnik u vezi s pretrpljenom nezgodom ima prema trećim osobama, i to do visine isplaćenog iznosa.

Ako nezgoda nastupi krivnjom putnika, osiguratelj neće platiti naknadu. Osnovno mjerilo za osiguranje putnika jest činjenica da postoji namjera podvrći se pomorskom riziku.

Uvala Istruga na Korčuli